

• GDAŃSK

ZAPAL. ZNICZ PAMIĘCI 18 X

Spółeczna akcja „Zapal znicz pamięci” – już po raz siódmy przywracamy pamięć o zagładzie polskich elit.

To jest wciąż nieznaną historią. Dzieje Polaków, mieszkających podczas II wojny światowej na ziemiach wcielonych do III Rzeszy, nie przebiły się do wyobraźni i pamięci zbiorowej. Wysiedlenia z Wielkopolski, Pomorza i ziemi łódzkiej, przymusowe wcielanie do Wehrmachtu na Śląsku i Pomorzu, terror i egzekucje były doświadczeniem mieszkańców tych ziem od pierwszego dnia agresji niemieckiej w 1939 roku. Już w pierwszych miesiącach okupacji zamordowano 40 tysięcy osób – przedstawicieli polskich elit. Na ziemiach wcielonych do III Rzeszy Niemcy wprowadzili znacznie większy terror niż na terenie Generalnego Gubernatorstwa. W powszechnej świadomości jest jednak obecna tylko ta druga okupacja.

KONCERT ZADUSZKOWY „PAMIĘTAMY...” 3 XI

• KATOWICE

• GDAŃSK

• BYDGOSZCZ

• POZNAŃ

• ŁÓDŹ •

• KATOWICE

**STRENGSTENS VERBOTEN!
NAJSUROWIEJ ZAKAZANE!**

Polakom na ziemiach włączonych do Rzeszy nie wolno pod groźbą doraźnego pobicia i surowych kar:

- §. Uczęszczać do kościoła i odbywać praktyk religijnych.
- §. Brać udział w jakimkolwiek życiu zbiorowym, społecznym i zawodowym.
- §. Używać publicznie języka polskiego.
- §. Używać polskich nazw miejscowości i ulic.
- §. Uczęszczać do opery, teatru [...], do muzeów, bibliotek, instytucji naukowych, na koncerty, wystawy [...].
- §. Wykonywać praktyki w wolnych zawodach, z wyjątkiem niektórych lekarzy.
- §. Uczęszczać do większych parków i zieleńców.
- §. Odwiedzać lokali publicznych, restauracji, kawiarni, barów.
- §. Nabywać ubrań i obuwia, które otrzymać można tylko na kartki [...].
- §. Jeździć kolejami bez imiennych przepustek, trudnych do uzyskania.
- §. Korzystać z pociągów pośpiesznych i autobusów.
- §. Jeździć powózkami.
- §. Jeździć rowerami (tylko do miejsca pracy odległego co najmniej o 2 km, rowery Polaków są specjalnie oznaczone).
- §. Posiadać jakiejkolwiek własności nieruchomości.
- §. Korzystać z urządzeń sportowych, pływalni itd.
- §. Posiadać aparatów fotograficznych, patefonów, płyt gramofonowych.
- §. Dokonywać zakupów w sklepach poza wyznaczonymi godzinami.

Życie polskie na Z[iemiach] Z[achodnich] jest odrutowane i obwarowane na każdym kroku zakazami, ograniczeniami, napisami „Strengstens verboten!” (najsurowiej zakazane).

[Fragment z polskiej prasy konspiracyjnej „Be Zet” 1/1942]

Symbolem losów Polaków, którzy mieszkali na Pomorzu, Śląsku, ziemi łódzkiej i ciechanowskiej oraz w Wielkopolsce, w tym roku jest siedmiu obrońców granic Rzeczypospolitej w 1939 r., zamordowanych przez Niemców.

GDAŃSK

Antoni Kasztelan (1896–1942) – kapitan piechoty i Marynarki Wojennej RP. Uczestnik powstania wielkopolskiego, walczył w wojnie polsko-bolszewickiej. We wrześniu 1939 r. kierował kontrwywiadem Obrony Wybrzeża. Po kapitulacji dostał się do niewoli. Był więziony w obozie koncentracyjnym w Stutthofie, w więzieniu gestapo w Gdańsku oraz w Królewcu, gdzie został skazany na karę śmierci. 14 grudnia 1942 r. wyrok wykonano przez zgilotynowanie.

ŁÓDŹ

3 września 1939 r. w swój ostatni lot z lotniska w Maryninie k/Radzynia Podlaskiego wystartowała załoga bombowca PZL 23B „Karaś” z 55. Samodzielnej Eskadry Bombowej w składzie: por. obs. Tadeusz Frąckowiak, kpr. pil. Czesław Borzęcki i kpr. strz. Czesław Buziuk. Zadaniem bojowym sześciu maszyn, które poderwały się z lotniska tego dnia, było zbombardowanie niemieckich kolumn pancernych nacierających w rejonie Radomsko-Częstochowa. Po wykonaniu zadania, w drodze powrotnej „Karaś” został zestrzelony w okolicy wsi Olszynka. Wszyscy członkowie załogi zginęli. Zostali pochowani na cmentarzu we wsi Kobiełe Wielkie koło Radomska.

Antoni Kasztelan

Tadeusz Frąckowiak, Czesław Borzęcki, Czesław Buziuk

BYDGOSZCZ

Paweł Wojciech Góra (1905–1939) – rzemieślnik kowalski, druh Towarzystwa Powstańców i Wojaków w Drzycimiu. 25 VIII 1939 r. został powołany jako kanonier rezerwy do 15. Wielkopolskiego Pułku Artylerii Lekkiej w Bydgoszczy. W kampanii wrześniowej walczył pod Bydgoszczą oraz nad Bzurą. Ranny pod Łomiankami dostał się do niewoli. 23 X wrócił do rodziny w Sośnie. Trzy dni później został zatrzymany przez Niemców z Selbstschutzu i zamordowany w Karolewie. Jego mieszkanie i warsztat przekazano niemieckiej rodzinie.

POZNAŃ

Antoni Paluch (1891–1939) – funkcjonariusz Straży Granicznej. W 1918 r. wstąpił ochotniczo w szeregi Straży Ludowej, a następnie walczył w Powstaniu Wielkopolskim i wojnie polsko-bolszewickiej. Służył w Straży Granicznej jako kierownik placówki w Silnej, która była najbardziej na zachód wysuniętą pozycją graniczną. W nocy 1 IX 1939 r. widząc zbliżający się od strony Pszczewa oddział Wehrmachtu, stawiał mu samodzielnie opór i zginął trafiony w głowę.

KATOWICE

Wacław Kuba (1888–1939) – starszy przodownik Policji Województwa Śląskiego. Walczył o granice Polski z Czechami o Śląsk Cieszyński. Zmobilizowany 21 VIII 1939 r., wziął udział w walkach granicznych na Śląsku, a następnie w bitwie pod Tomaszowem Lubelskim (17–20 IX), gdzie został ranny. Aresztowany przez gestapo, zmarł w październiku 1939 r.

Paweł Wojciech Góra

Antoni Paluch

Wacław Kuba

Koncert Zaduszkowy „Pamiętamy...”

Po raz trzeci akcją „Zapał zniczy pamięci” zwieńczy Koncert Zaduszkowy „Pamiętamy...”, który odbędzie się w Teatrze Muzycznym w Poznaniu, dawnej siedzibie gestapo. Tym razem zabrzmie „Misterium Stabat Mater” Włodka Pawlika, znanego jazzmana, laureata Grammy z 2014 r. W koncercie wystąpią: Włodek Pawlik, Chór Teatru Muzycznego oraz zespół wokalny Artis Sonus pod dyrekcją Jacka Sykulskiego.

3 XI 2015 r., godz. 17.30 (koncert zamknięty) i 20.00 (koncert biletowany)

Bilety w cenie 20–60 zł dostępne w Kasie Teatru, CIM, na portalu Bilety24.pl oraz na www.teatr-muzyczny.poznan.pl.

PATRONAT HONOROWY NAD KONCERTEM

Łukasz Kamiński, Prezes Instytutu Pamięci Narodowej

Robert Kostro, Dyrektor Muzeum Historii Polski

Marek Woźniak, Marszałek Województwa Wielkopolskiego

Jacek Jaśkowiak, Prezydent Miasta Poznania

A portrait of Włodek Pawlik, a middle-aged man with a shaved head, wearing a grey blazer over a dark t-shirt. He is sitting with his hands clasped in front of him. The background is a dark, textured wall with a grid of small dots. A red ribbon is pinned to his lapel.

Włodek Pawlik **Wiem, co kryją mury Teatru Muzycznego i z jakiej okazji zagramy. Kontekst jest niezwykle (...). „Stabat Mater” to jest historia, którą w tych okolicznościach trzeba opowiedzieć – historia walki człowieka w imię ideałów, poświęcenia aż do śmierci.**

(„Improwizacja to reakcja!” Z Włodkiem Pawlikiem rozmawiała Agata Szulc-Woźniak, „IKS” nr 10/2015)

„Zapal znicz pamięci” to wspólna akcja pięciu rozgłośni regionalnych Polskiego Radia i pionów edukacyjnych Instytutu Pamięi Narodowej. Zaangażowały się w nią Radio Merkury Poznań, Radio PiK, Radio Katowice, Radio Gdańsk i Radio Łódź oraz Biura Edukacji Publicznej IPN w Poznaniu, Bydgoszczy, Katowicach, Łodzi i Gdańsku.

Od siedmiu lat organizatorzy zapraszają w trzecią niedzielę października w południe do zapalenia zniczy w miejscach, gdzie Niemcy mordowali Polaków na dawnych ziemiach wcielonych do III Rzeszy oraz przestania zdjęć na stronę internetową na adresy: znicz@dzieje.pl oraz znicz@radiomerkury.pl Uczestnicy zapalają znicze w miejscach zbiorowych egzekucji, w lasach, na rynkach miast, na cmentarzach, i przesyłają zrobione tam zdjęcia do Rozgłośni Regionalnej Polskiego Radia – Radia Merkury w Poznaniu. Zostają one zamieszczone na stronie internetowej wraz z informacjami o niektórych z wydarzeń tam upamiętnionych. Co roku podczas akcji znicze zostają zapalone w około 300 miejscach.

Więcej informacji na stronach www.radiomerkury.pl, www.ipn.gov.pl/zapal-znicz oraz www.dzieje.pl

PATRONAT HONOROWY

MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO
MAREK WOŹNIAK

ORGANIZATORZY AKCJI

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

[pamięć.pl](http://pamiec.pl)

dzieje.pl
portal historyczny

PARTNERZY KONCERTU ZADUSZKOWEGO

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

POZnań*

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

SPONSOR

BIBLIOTEKA
RACZYŃSKICH

Fundacja Rozwoju
Miasta Poznania

